

Okoljski pregled

Namen

Z okoljskim pregledom Eko-odbor:

- dobi jasen pregled nad trenutnim stanjem in dogajanjem pri okoljskih tematikah v ustanovi in v njeni okolici;
- oceni okoljske vplive svoje ustanove;
- ugotovi, na katerih področjih lahko ustanova uvede izboljšave, zato predstavlja osnovo za pripravo eko-akcijskega načrta za posamezno šolsko leto.

Okoljski pregled vodi Eko-odbor, pri njegovi izvedbi pa sodeluje čim več članov šolske skupnosti, pri čemer naj imajo glavno vlogo učenci oziroma dijaki.

Tematski sklopi in način izvedbe

Okoljski pregled je torej pregled okoljskega delovanja posamezne ustanove. Razdeljen je na devet področij oziroma tematskih sklopov: ravnanje z odpadki, energija, voda, promet, zdravje in dobro počutje, šolska okolica, biotska raznovrstnost, ohranjanje našega sveta in splošno.

Ena izmed možnosti za izvedbo okoljskega pregleda je, da se s posameznim tematskim sklopom ukvarja eden izmed članov eko-odbora in posamezna skupina otrok, učencev ali dijakov. Ko vsaka skupina zaključi svoje delo, je priporočljivo, da se vse delovne skupine zberejo, predstavijo ugotovitve in se o njih pogovorijo. Tako bo lažje izvesti naslednji korak: pripraviti eko-akcijski načrt za določeno šolsko leto.

Okoljski pregled je treba izvesti najmanj enkrat letno in je eden ključnih korakov na poti do pridobitve zelene zastave. V nadaljevanju so naštetá vprašanja, ki vam bodo v pomoč pri pripravi okoljskega pregleda na vaši ustanovi.

Nabor vprašanj po posameznih tematskih sklopih

I. Odpadki

Program in organizacija ravnanja z odpadki

1. Ali ima šola jasno zapisano politiko/program za ravnanje z odpadki?
2. Če DA: ali obstoječi program deluje? Če NE: ali imate politiko/program v pripravi?
3. Ali je v šoli dovolj zabojnikov za ločeno zbiranje odpadkov (posebej odpadne embalaže)?
4. Ali so zabojniki postavljeni na pravih mestih (več zabojnikov, kjer je več otrok, učencev, dijakov)?
5. Ali učenci pregledujejo zabojnike, da bi ugotovili, katere so glavne vrste odpadkov in katerih odpadkov je največ? Ali imate na ustanovi eko-detektive?
6. Ali šola kaznuje / nagrajuje (ne)pravilno ravnanje z odpadki?
7. Ali imate ekološki otok za ločeno zbiranje odpadne embalaže pred šolo?
8. Če DA: imate pri zbiranju na ekološkem otoku kakšne težave? Če NE: ali ste se poskušali dogovoriti z lokalnim izvajalcem javne službe (lokalno komunalo), da bi omogočili ločeno odlaganje različnih vrst odpadkov?
9. Ali je šola vključena v različne akcije čiščenja okolice v lokalni ali širši skupnosti?
10. Ali poteka in na kakšen način poteka ozaveščanje učencev, učiteljev, staršev, lokalne skupnosti o pomenu ločenega zbiranja odpadkov?

11. Ali za ozaveščanje uporabljate katero didaktično gradivo oziroma vire (plakati, filmi, didaktične igre, spletne aplikacije itd.) – katere? Kako pridobite informacije in vsebine za obveščanje in ozaveščanje (preko spletnih virov, od lokalnega komunalnega podjetja, sami poiščete informacije)?
12. Ali ste v zadnjem letu obiskali zbirni center, odlagališče odpadkov, center za ravnanje z odpadki?
13. Ali ste v šolo povabili katerega strokovnjaka s področja ravnanja z odpadki na pogovor/posvet/predavanje?
14. Ali uporabljate odpadne materiale v različne namene in pri različnih učnih predmetih (likovna vzgoja, tehnika itd.)?

Zmanjševanje količine odpadkov

1. Ali ves odpadni papir shranite za ponovno uporabo (vključno s ponovno uporabo ovojníc) oziroma podrobite za ločeno zbiranje in oddajanje, ki omogoča recikliranje?
2. Ali ves papir, tudi fotokopije, vedno uporabljate na obeh straneh?
3. Ali si za komuniciranje med šolo in starši pomagata s seznama bratov in sester (obveščate samo enega v družini), z elektronsko pošto in/ali mobilnimi telefoni, da bi zmanjšali porabo papirja?
4. Ali so kopije dokumentov shranjene elektronsko namesto kot tiskovine (na papirju)?
5. Ali se pri šolskih malicah in kosilih za učence izogibate embalaži za enkratno uporabo?
6. Ali ima šola ustrezne zabojnike za biološke odpadke oziroma kompostnike? Ali in kako jih uporablja?
7. Ali šola kompostira? Je kompostiranje uspešno? Kdo sodeluje pri kompostiranju? Ali pridobljeni kompost uporabite? Kje?
8. Ali šola kupuje recikliran papir za fotokopiranje, vadnice in pisemski papir z glavo?
9. Ali so toaletni papir in brisačke narejeni iz recikliranih vlaken?

II. Energija

1. Ali ima vaša ustanova jasno zapisano politiko/program za učinkovito rabo energije?
2. Ali vaša šola uporablja katere izmed obnovljivih virov energije? Če DA: katere?
3. Ali je za oskrbo z vročo vodo ustrezno poskrbljeno, t. j. iz pip ne kaplja, cevi so dobro izolirane, voda je primerno vroča za uporabo itd.?
4. Ali so okna in vrata ustrezno izolirana?
5. Ali prostore ustrezno prezračujete? Kako?
6. Ali se zavese in rolete dobro prilegajo, ali so ponoči spuščene?
7. Ali se vsa zunanja vrata zapirajo samodejno?
8. Ali ste izvedli oceno energetske učinkovitosti šole? Kakšna je?
9. Ali imajo radiatorji police in odbojne plošče za čim večje oddajanje toplote ter dovolj prostora za dobro kroženje zraka?
10. Ali je vsa električna oprema – projektorji, računalniki, zasloni, interaktivne table, televizorji, fotokopirni stroji, itd. – ugasnjena, kadar ni v uporabi?
11. Ali imate kje na šoli nameščene elektronske merilce porabe energije (za elektriko, za toploto)?
12. Ali imate na radiatorjih termostatske ventile?
13. Ali imate opozorilne/ozaveščevalne nalepke (piktograme, opozorila ipd.) na stikalih in drugih elektronskih napravah?
14. Ali spremljate temperaturo v posameznih prostorih v ustanovi?
15. Ali imate na šoli energetske detektive?
16. Ali spremljate oziroma ali vodite dnevnik (količinsko, stroškovno) porabo energentov za ogrevanje šole in porabo električne energije na šoli?

17. Ali imate popis svetil, žarnic in varčnih sijalk na šoli?

III. Voda

1. Ali ima vaša šola jasno zapisano politiko/program ravnanja z vodo?
2. Ali merite in beležite porabo vode?
3. Ali uporabljate pitnike in spodbujate pitje vode iz pitnikov?
4. Ali imate nameščene samozapiralne pipe in/ali z manjšim pretokom?
5. Ali hitro popravite puščajoče pipe?
6. Ali otroke osveščate z napisi/opozorili nad pipami?
7. Ali je na pisoarjih mogoče uravnati samodejno izplakovanje?
8. Ali imajo straniščni kotlički dvojni sistem izplakovanja?
9. Ali učenci poznajo postopek čiščenja vode od zajetja do pipe?
10. Ali učenci poznajo 'vodni cikel'?
11. Ali zbirate deževnico s strehe za polnjenje šolskega ribnika ali ohranjanje mokrišča?
12. Ali zbirate deževnico za zalivanje rož in rastlin?
13. Ali so učenci raziskali vire onesnaženja vode?
14. Ali veste oziroma poznate vodne vire v vašem lokalnem okolju?
15. Ali lahko vplivate na varovanje vodnih virov v okolici šole? Ali poznate kakovost virov pitne vode?
16. Ali poznate najbližje vodovarstveno območje in najbližje vodno zajetje (v bližini šole)?
17. Ali imate vodne detektive?
18. Ali spremljate oziroma ali vodite dnevnik (količinsko, stroškovno) porabo vode na šoli?
19. Ali ste v preteklem letu obiskali čistilno napravo?
20. Ali poznate sestavo/onesnaženost vode (analiza), ki jo pijete v šoli?
21. Ali spodbujate uporabo steklenic za večkratno uporabo med učenci (namesto embalaže za enkratno uporabo)?

IV. Transport

1. Ali ima vaša šola šolski načrt prevozov in ali ga deli s starši?
2. Ali zaposleni in učenci večinoma hodijo peš, kolesarijo ali uporabljajo javni ali šolski prevoz?
3. Ali večina avtomobilov v šolo pripelje dva ali več ljudi?
4. Ali šola spodbuja otroke za vožnjo s kolesom?
5. Ozaveščate otroke na tem področju (dan brez avtomobila, teden mobilnost, spodbujate skupinske prevoze in podobno)? Na kakšen način?
6. Spodbujate planinske izlete ali izlete v naravo?
7. Ali ima šola suho in varno kolesarnico?
8. Ali obstaja mreža varnih poti do šole (kolesarskih in pešpoti)?
9. Ali katero od šolskih vozil uporablja dizel, biodizel, avtoplin, elektriko ali hibridno tehnologijo?
10. Ali šola redno prireja pohode in kolesarske izlete?
11. Ali učenci ob šoli ali blizu šole izvajajo štetje prometa?
12. Ali so na poti do šole nevarni odseki? Kako so zaščiteni?

V. Zdravje in dobro počutje

1. Ali šola nudi raznovrstno zdravo prehrano z ustreznimi velikimi porcijami, da bi zmanjšala ostanke hrane?
2. Ali je vsak dan na voljo vegetarijanski vir beljakovin?

3. Ali upoštevate kulturne, verske in posebne zdravstvene/prehranske (košer, halal, veganska prehrana, brezglutenska prehrana, prehrana brez oreščkov) potrebe učencev?
4. Ali šolske malice vsebujejo sveže sadje in zelenjavo?
5. Ali imate »minute za zdravje«, organizirate »zdrave dneve« ali »zdrave tedne« oziroma podobne aktivnosti na šoli?
6. Ali imate »učilnice v naravi«?
7. Ali učencem omogočate gibanje na prostem med odmori?
8. Ali spodbujate »rekreativne odmore« v telovadnicah?
9. Ali so šolski obroki pripravljene v šoli iz svežih, surovih in lokalnih sestavin (kjer je to mogoče)?
10. Ali uporabljate ekološko pridelano hrano? Kako pogosto?
11. Ali ste v zadnjem letu obiskali kakšno eko-kmetijo?
12. Imate shemo šolskega sadja?
13. Ali imajo učenci na voljo fakultativne in športne dejavnosti?
14. Ali ima šola učinkovito politiko proti ustrahovanju?
15. Ali spodbujate in skrbite za dobre medsebojne odnose?

VI. Okolica šole

1. Ali se za vzdrževanje šolske okolice (trava, vrt, zelenica ipd.) uporabljajo okolju prijazni preparati?
2. Ali uporabljate okolju prijazna čistila?
3. Ali so učenci vključeni v urejanje šolske okolice?
4. Ali imate stenske poslikave, mozaike ali druge umetniške stvaritve, kjer je to primerno?
5. Ali imate veliko plezal in naprav za lovljenje ravnotežja, skakanje, guganje, in/ali dobre športne prostore?
6. Ali so zunaj mirna, senčna mesta v zavetju, kjer je mogoče sedeti in se pogovarjati?
7. Ali je tam, kjer je to primerno, dovolj različnih površin in materialov, ki se jih učenci lahko dotikajo, recimo »vrt čutil«?
8. Ali ima šola prostor za eko-vrt, za katerega skrbijo učenci in na katerem gojijo sveže sadje, zelenjavo in zelišča?
9. Ali je okolica šole odprta ali zaprta za druge obiskovalce? Če je sicer zaprta: kdaj, ob katerih priložnostih jo odprete?
10. Ali je kakšen del okolice šole neuporaben za gibanje in varnost učencev, recimo zaradi slabega odvodnjavanja, pogrezanja, razpokanega asfalta ipd.?
11. Ali v okolici šole zasadite kakšno drevo?
12. Ali učencem omogočate opazovanje živali v okolici šole?
13. Ali pozimi skrbite za ptice? Kdo skrbi, kako? Ali pri tem pomagajo tudi starši, še kdo iz lokalne skupnosti?
14. Ali učenci aktivno skrbijo za okolico šole? Imate eko-skrbnike (zeleno stražo) za okolico šole?
15. Ali ste izdelali označevalne ali opozorilne table v okolici šole (parkiranje, odpadki, kajenje)?
16. Ali ste popisali rastlinske vrste (drevesa, grmovja, druge vrste) v okolici šole? Ali so rastlinske vrste označene?
17. Ali otroci sodelujejo pri urejanju šolske okolice?

VII. Biotska raznovrstnost

1. Ali na šoli spodbujate spoštovanje do drugih živih bitij in skrb zanje? Kako?
2. Ali šola nudi različne življenjske prostore, da bi s tem spodbujala biološko raznovrstnost?
3. Ali je obiskovalcem očitno, da skrbite za različne rastlinske in živalske vrste?

4. Ali skrbite za dolgoročno nadzorovanje življenjskih prostorov in/ali prostoživečih živali? Kako?
5. Ali to nadzorovanje zabeležite? Kako in komu predstavljate ugotovitve?
6. Ali imajo učenci redno priložnost opazovati in/ali doživljati naravo ter prostoživeče živali in rastline na različne načine? Kateri razredi oziroma skupine učencev?
7. Ali šola med šolskim letom proslavlja oziroma posebej obeleži lokalno biološko raznovrstnost?
8. Ali bi lahko naredili več, da bi bolje izkoristili biološki potencial okolice šole ali širšega okolja?
9. Ali je šola dostopna kakšna lokalna naravna znamenitost, ki bi jo lahko posvojila in za katero bi dolgoročno skrbela?
10. Ali imajo učenci v okolici šole ali širšem okolju možnost, da posejejo semena/zasadijo sadike avtohtonih rastlin, tako znotraj kot zunaj, jih opazujejo pri rasti in skrbijo zanje?

VIII. Ohranjanje našega sveta

1. Ali je šola raziskala povezavo med lokalnimi in globalnimi tematikami, t. j. kako lahko naša dejanja vplivajo na življenja drugih, ki živijo daleč stran?
2. Ali učenci poznajo pomen ohranjanja naravnih življenjskih prostorov, virov in kultur po vsem svetu?
3. Ali šola sodeluje še v kateri drugi mreži (na primer Zdrava Šola, UNESCO šola ...) ali drugi pobudi (na primer Unicefovi pobudi 'Šole, ki spoštujejo pravice')?
4. Ali so učenci raziskali potencialen učinek podnebnih sprememb na življenje ljudi po vsem svetu?
5. Ali šola spada med t. i. 'Fair Trade School', t.j. šole, ki se zavzemajo za pravično trgovino?
6. Ali učenci poznajo povezavo med pravično trgovino in varovanjem okolja?
7. Ali se šola zaveda svojega globalnega okoljskega odtisa? Če ga, ali ga je izmerila? Kako si ga prizadeva zmanjšati?
8. Ali se je šola povezala s katero šolo v drugi državi, s katero bi se lahko pogovarjala o okoljski in drugih tematikah?
9. Ali se je šola poučila o tem, kako v drugih državah skrbijo za trajnostni razvoj?
10. Ali šola podpira katero globalno okoljsko dobrodelno organizacijo?

Splošno

1. Ali šola obeležuje in proslavlja svoje dosežke na okoljskem področju, ki jih dosega v okviru programa Ekošola?
2. Kako to počne?
3. Ali hodnike uporabljate za posebne oblikovalske projekte, recimo stenske poslikave?
4. Ali je na hodnikih in v skupnih prostorih udoben prostor za sedenje?
5. Ali imate šolski radio? Ali preko radia sporočate tudi okoljske vsebine (obveščanje/ozaveščanje)?
6. Ali šola vabi predstavnike lokalne skupnosti, starše, druge k sodelovanju pri svojih dejavnostih, povezanih z okoljskimi programi oziroma letnim eko-akcijskim načrtom, npr. pri eko-dnevnih akcije?
7. Ali so učilnice opremljene ali okrašene z eko-izdelki, ki so jih ustvarili učenci ali učne skupine?
8. Ali imate LCD ekrane na hodnikih in jih uporabljate tudi za okoljsko obveščanje/ozaveščanje?
9. Ali so dejavnosti iz programa Ekošola vključene v učni program šole?
10. Ali so dejavnosti programa Ekošola vključene v šolski načrt izboljšav in razvoja?
11. Ali imate oglasno desko ekošole na dobro vidnem mestu v vhodni avli?
12. Ali imate Zeleno zastavo izobešeno pred vhodom v šolo?
13. Ali so okoljske dejavnosti (dejavnosti Ekošole) prikazane oziroma predstavljene v vaši lokalni skupnosti? Kako?